

ЛЮБОДОЛІЄ

ИЛИ

ПОВОЗМѢЖНО

ОПИСАНІЄ.

ТОМ. 2.

ДЕКЕМВРІЙ 1846.

ЧИСЛО 24.

Испытайте писанія, въ нихже во окращете
животъ вѣчный, и сокровище неизчерпаемое.

СМИРНЯ.

Въ Печатниці Я. Даміанова.

1846.

УЧЕБНОЕ ПОСОБИЕ

ИЛИ

ПОСОБИЕ ДЛЯ УЧИТЕЛЯ

ИСТОРИИ

1816

Д. И. ПЕТРОВИЧ

Историческое пособие, в котором изложены
основные сведения по истории России

В. П. ПЕТРОВИЧ

В. П. Петрович в Петербурге

1816

ЛЮБОДОЛІВ

или

ПОВСІМІСЯЧНО ОПСАНІВ

ДВВВМВРИИ 1846] —

[ЧИГО 24

РІЗЛИЧНИ.

Нова Планета. — Г. Леверрієрз Галлинз изобрѣте и открь една нова планета, за коато каквото прорече така се и открь ноша на 23-24 вѣрїа въ таа година у Веролинз отъ астронома Г. Галла, цото на днешній день солнечный составъ има нова планета, отстоаща отъ слонца 12, 500, 000, 000 левги, а по голема отъ Земли 230 пжти. Нейна година ще са свѣршѣва во 240 лѣта наши. Отъ таа планета солнечна големина ще се вижда такваа, каквото нше гледаме Діа планета.

Голѣма почестъ прїима тей изобрѣтатель сѣа Планеты отъ сички астрономы, отъ сички неговы соотечественницы Галлы, отъ чѣждь цари и отъ чѣждь академіи съ рѣдка и велика щедрость и милость. Негови соотечественницы собиратъ помеждѣси споможеніе, за да мѣ воздвигнатъ столпъ мраморный; Гальское управление даде на нѣкои неговы сродници средства за да се поминѣватъ добрѣ; Отъ чѣждь цари прїа Г. Леверрієрз многоцѣнны дарѣв; отъ различны академіи привѣтливи и похвальни письма. Така почита учена Европа оная, които изнамѣрѣватъ художества и таквыя рѣдкости.

Свирѣпа (дѣва) ревность. — Примѣрз за свирѣпа ревность прерѣдкій стана предъ мало время во Ярматъ градъ у Англіа. На 9-ый вѣрїа, трима человекы добрѣоблечени блезнаха въ звѣздаозрителище Лорда Роша, и просїаха позволеніе да видатъ лѣнова величина сѣа оный великій и похвальный телескопъ (пѣсѣла) който са намѣрѣваше тамъ. Позволеніе имъ дадохъ, и качихасе на

онова съ дѣски послано мѣсто, отъ гдѣто са гледа; но катю са намѣрѣваше оный телескопъ така каквото кога дѣржи человекъ пѣшка за пѣканѣ, единъ отъ тѣхъ трима застѣпи на край дѣсченное постилане Фѣрли сѣа една устремительна голѣма сила, единъ голѣмъ камикъ за да строши телескопское стекло. По случая обаче и какъ чѣдесно, не полѣчи да го строши, а отъ своеси насильно Фарланѣ падна и строши си нога. Като ги Фатїа прочее и на сѣдѣ приведохъ, исповѣдахъ тїи трима ревнителї че са прискорбни за цото не полѣчиха да строшатъ и да развалатъ телескопа, и рекоха: че да иска человекъ да испытѣва отъ близъ дѣла божїа, най голѣмо е богоухленіе.

Нововидно краденіе. — Казѣва единъ Парисійскій вѣстникъ: нѣкой человекъ докровооблеченъ, дѣржеше за рѣжа едно четырепатгодно дѣте, и флєзна во единъ адканъ (лавка) да кѣпи една сребрена кѣтика (пшичекъ), за коато са согласиха съ продавца и да плати 45 Франга (около 200 гроша). Завиха а во една хартика и дадохъ мѣ а. И той катю а зема тѣри а въ пазѣха си и веднага извади единъ кошелекъ (кесїа) пжанъ и виждашесъ отистина да има много парш; но катю го развѣрѣваше окѣрнѣсе да види онова дѣте което водеше заедно и чинеше мѣ са че е при него, и катю виде чегю нема тамъ Фатїа да выка: Павле, Павле! гдѣ ли е, за има божїе дѣте ми? то не познава никого, то ще са загѣби! И това катю говореше, остави веднага кошелека си предъ продавца, устремиса да тѣрчи съ сичка си сила и да траги дѣте си, и най сетне стана невидимъ; а о-

ний продавецъ като гледаше предъ себеси кошелекъ мѣ немаше грѣша и чюдешеса за любовь отеческа. Но като гледаше че се не връща, зафати да са смѣнава и узевържка си кошелека, но, що да види! все мѣдани пѣнази (мангъре) и еднама може да вредатъ самъ 5 Франги!

Пренекреженіе. — Нѣкой баща, като да мѣ са роди дѣте, зарачи на единъ майсторъ да направи една люлка (качель) и даде мѣ задатокъ (пей). Роди прочее стопанница мѣ момиче, а люлка не беше още свършена; но совсемъ то казѣваха че онъ майсторъ са обѣщава въ мало время да а свърши; тѣриха онава момиче въ коршто до гдѣто да са направи люлка мѣ; това обаче момиче дѣщерѣ мѣ сир. парасидѣше, пристигна на возрастъ, ожениса, стана тежка, а онаа люлка още не беше свършена. Като са приближѣваше да роди дѣщерѣ мѣ, отецъ и отиде пакъ при оногова майстора, зафати да мѣ са моли и принуждаваше го да свърши таа зараченна люлка скоръ, че ще тѣри въ неа видче си. Родиса прочее видче мѣ, тѣри пакъ новъ дѣда при оногова майстора, моли мѣ са да а свърши на той часъ и заклѣна го въ сичко нищо що мѣ е мило самъ и самъ да мѣ а направи на чозъ часъ; тогава онъ майсторъ брѣкна въ пазѣха си, извади единъ таларъ и казѣва мѣ: "брате, земи си задатокъ що ми си даде, азъ вързи работи не обѣщамъ да правимъ."

Рождество сына Салтанова.

На 22-ый 9вріа, въ патокъ гѣтрина пѣшканѣта отъ сѣхо и отъ корабли царскіи извѣстиха рождество сына Салтанова, имендемагъ Мехметъ Зіаи Динъ. Осень пѣшканѣта, народни провозвѣстниці (телале) излезнаха въ сички голѣми улицы градски и обавиха това благополучно приключеніе. И Негово Величество Салтанъ извѣсти за новорожденнаго си сына на Великаго Везирина со съ значительно письмо което са прочете во Высокаа Дверь предъ сички прислѣжници, нарочни за това сохранъ. Пѣшканѣта и свѣтилобкрашеніа седмодневни сѣ. Н. В. Салтанъ Явдѣлъ Меджитъ става сега отецъ на трима снове, отъ които онъ

що е най голѣмъ шестолѣтенъ е. Привѣтствованіе що става на Н. В. отъ прислѣжницъ и улемады седмодневно е.

Рекохме на страница 100 че Армене вѣха направили доносъ (проска) на Высокаа Дверь, за да просатъ да имъ са даде позволеніе да прабатъ и тѣи вѣроисповѣдна служба тамъ, гдѣто служатъ восточно-церковни Хрїстіане православни. Той доносъ са вторично представили непремѣнни и тверди. На 21-ый 9вріа стана совѣтъ (собрѣванѣ) за таа причина въ Фанарскій домъ Бгъ Высочества княза самоскагъ Г. Богорида. Въ тоа совѣтъ беше Негово высокопреосвященство нашъ Патріархъ, Арменскій Патріархъ, вѣшереченный Князь, и В. Догодетъ Г. Н. Ярістархъ. Произведеніе и окончаніе за това состазаніе и сговореніе принесоха въ слѣдѣющій день на В. Дверь, коако согласи да са соверши това состазаніе и предложеніе у Іерусалима.

Англійскій Пѣназь. — Въ Лондинска пѣназостѣпница направиха новъ пѣназь златенъ, който вреди 125 Франки (около 530 грѣш.) Той пѣназь е голѣмъ колѣкто единъ патофранкъ, който има отъ една страна изокраженіе половинѣлно царицъ Викторіи А-ша, отъ страна Нейно Величество, представена правослауца, близъ при стража цѣва Англійскагъ. Ц. Викторіа има вѣнецъ на глава си, и дѣржи скиптръ въ десна рѣка. На около са прочита: Господъ да оправитъ стѣпы (стѣпки) моѣ.

Торговля въ Россіа. На 1845-е лѣто, торговска стока излезна изъ Россійское самодержавіе за 92,567,845 рублѣи сребренъ; а отъ вонъ са внесоха за 83,161,572. Отъ таа внесена торговля най повече е чай, който са доноси изъ Кина; а изъ Россіа въ Кина заносиса сѣкно (чоха) и кожѣхарска торговля.

Въ таа сѣца година приплѣха въ Россійски пристани (лимене) 5,926 корабли; а 5,940 отплѣха отъ тѣхъ. Таможни приходи пристигнаха въ таа година до 34,958,073 ср. р.

— Англіа и дрѣги страны Еврѣпейски страдатъ голѣма сѣдѣсть за жито и дрѣга храна, дано ни Бога сохрани ѿ това зло!

— Новоизобрѣтенный отъ памѣкъ барѣтъ както повредителенъ на человекъ, стана за пренъ жито да са прави, нищо да са употребі.

ОБЩА ИСТЯВЪНІА,

които са пробождатъ на сички малы и велики управители Оттоманскіа державы.

Предисловіе.

Каквото е вѣстно на сички, Оттоманское самодержавіе са сочинява отъ подданицы които са многи и различни народи, а негова сила така каквото и негово соблюденіе (чѣвѣ) за общое благочиніе зависатъ и состоятъ точнѣ и совершеннѣ отъ доброе управление и покой който принадлежи на сички различны чинове многолюдны. Но, за да са увѣратъ и подтвердатъ благочиніа и покой помеждѣ тѣхъ различны чинове, подданныи и покорнии, правительство Оттоманское има должность нѣжна да принесе най голѣма грѣжа за равноздѣльна правда, да защищава, да наказѣва неправда и да бодрствѣва за да учѣва сички оправданіа които са законнѣ обѣщава да отдава на сѣкиро. За това, Н. В. Султанъ приноси ревность голѣма и грѣжа досто-значительна въ сичко нѣщо, което пригледнѣва и чѣва починотвореніе за внутренне державно управление, за одобреніа и улчшеніа возможны и за всякое злоупотребительно отложеніе. Изложаваме прочее долѣ, членовиднѣ и подробенѣ наставленіа нѣкои общи и непрѣмѣнни за полезни основаніа (темелы) во внутренне державно управление, въ совершеніе всѣхъ случяющихся дѣлъ, които (наставленіа) да просвѣщаватъ и да наставляватъ сички чиновницы и сички чиновначальницы и сички управители малы и велики, що са опредѣлени да сѣбжатъ на обща служба самодержавна подъ различны чинове, достоинства и вѣтви.

Присѣтствующи должности потребни за сѣкиго управителя.

Озъ пары даванѣта, подароцы сир. понеже ставатъ за повреждительно намѣреніе и наносатъ най голѣмо смѣшеніе и неправда въ сички работы, запрени са опредѣленнѣ на сѣкиго управителя всякагѣ чина.

Никога не требѣва да праватъ нѣщо което е противно на общы пользы, съ намѣреніе (нѣтъ) да послѣжатъ за особены пользы.

Иматъ должность да бодрствѣватъ и да указатъ прилѣжнѣ за да са дава дѣйстви-тельно нѣкое и истинно представительство на сички различны пороцоцы подданикѣвъ,

които са подложени подъ скиптрѣ съта-новѣ; въ случай злодѣйствительный или преступительный, да сѣдатъ законнѣ а не лицемѣрнѣ (хатарнѣ); да не праватъ тѣи, нито да оставатъ дрѣги нѣкои да праватъ нѣщо което нападава и отлага животѣ, и-манѣ или честь гражданска.

Нешатъ да простатъ никогашъ, чрезъ до-стоказательно снисхожденіе, шоцо чело-вѣкъ каковъ и да бѣ былъ да стане жертва, сир. да стане погубенъ отъ коварство, лжа, клевета или отъ дрѣго нѣкое средство ви-новно и преступно, отъ които ненависть и дрѣги зли пристрастіа можатъ да са употре-бятъ.

Секога бодрѣ за свои си пристойны до-жности длѣжни са да се грѣжатъ да са не обезчести нѣкое пристойно благолѣпіе шо иматъ дрѣги.

Споредъ никакво приключеніе не имѣ е прощено нито да даватъ нито да прѣиматъ подароцы.

Не имѣ е прощено да натоварѣватъ пла-щанѣта (цереме) и да усволатъ, за своа си польза, съ краденѣ и дѣрпанѣ, сичко нѣщо шо принадлежи во обща польза.

Въ което са мѣсто намѣрѣватъ, ше да са стараатъ да благодаратъ оныя люди да свѣршѣватъ секога свои си должности спо-редъ пристойный способъ.

Вогато са представѣи нѣкой за да изложи нѣкои си работа, не требѣва никога, безъ причина (сѣепѣ), да употребаватъ напро-тивъ мѣ средства жестоки, насильни и само-произвольни; тѣхна должность е инакъ, сир. да го прѣиматъ съ благосклонность и милость и да са показѣватъ споредъ сѣко приключеніе устремительни отъ ревность то-пла за оправданіа челоѣчески.

Длѣжни са да защищаватъ съ най голѣ-мо прилѣжаніе оправданіа шо има сѣкій, и да отѣбгнѣватъ отъ сичко нѣщо какво и да бѣ было, когато са приключава въ него самопроизволеніе.

Сѣкій управительныйсѣбжителъ длѣженъ е да извѣщава искреннѣ на правительство за оныя неща които пригледнѣватъ за да са пользѣватъ оныи които са подъ негово правдодааніе, да извѣствѣва така иза сички достословни неща, които средоточнаа власть требѣва да знае.

Разпредѣлени са да извѣщаватъ точнѣ и современнѣ средоточнаа власть, когато

става нѣкоа повреда на пользы управительны или на царско сокровище (хазна).

Сосѣ една рѣчь, сички малїи и великїи управители должни са споредъ свои си совершенны и точны должности да принесатъ ревность и правда, да слѣдватъ вѣрнѣ на правительство, да показуватъ отечественна любовь на което са мѣсто, да даватъ и да праватъ на оныя които са подъ тѣхно правдодаанїе сичко представительство законно, да не показуватъ въ свой си характеръ и образа ни единъ отъ тѣхъ що са осудительни пороцы (погрѣшности), каквото са тїи: гордость, коварство, непогостолство, жестокость и пристрастїе (кареза). Като са надъшани инакъ отъ благоклонность и равнозаконна правда, должни са да са принесатъ какъ вѣрни слѣги державни, милостиви и праведни, и тѣхна постѣнна правдина ще имъ стане причина за благощастїе и любовь, источникъ благихъ дѣлаъ, за които ще приматъ издОВОЗДААНІЕ и на тоа свѣтъ и на оныи, вѣдущїи сирѣчь.

Сички управители що се намѣрватъ въ различны области державны, должни са да свѣршватъ добрѣ свои си должности. Слѣдственны ще да сѣдатъ праведны сички сѣдобе що праватъ за оныя люде които са подъ тѣхно управление и принадлежатъ подъ представительство на Высокаа Дверь, и неще да гледаатъ на превосходни и имовити лица за да имъ праватъ хатъръ, като иматъ неправда и искатъ да потѣпкватъ всака правдина; въ сички овшенародны работы тѣхно поведенїе и постѣпокъ ще да е согласно сосѣ хотѣнїе и желанїе Свѣтаново; ще да зашищаватъ оныя пользы които пригледватъ на общо добро, и ще запрещаватъ съ прилѣжанїе и раденїе сѣкаква повреда и сѣкакво гравенїе да не става во общи иманїа.

Ще да са гръжатъ съ най голѣмо и пристойно надзирательство и сосѣ всегдашна гръжа за да не ставатъ краденїа, убїйства, и, сосѣ една рѣчь да кажеме, ще да са гръжатъ да не става никакво нападенїе и насилїе на противъ живота, имѣнїа и чести гражданскы; ще да прїиматъ секога по пристойни средства на противъ хайдѣты, убїйцы и секакви такыа злодѣйцы, за да прехождатъ пѣтешественны безопасны и свободны въ сичко разстроанїе и раздалеченїе което е подъ тѣхно правдодаанїе и управление. Веднага като са чѣатъ некаде хайдѣте

и злодѣи, ще да ги гонатъ отъ онова мѣсто, ще ги фащатъ и ще ги затваратъ за наказанїе. Когато гонатъ хайдѣты и тѣхъ що са най вѣдани злодѣи, должни са колькото е възможно да са стараатъ за да ги фащатъ живы, и ако са не противатъ сосѣ ордѣжїа (пѣсати), оныи които са пратени да ги вонатъ не требва никора да ги трепатъ сосѣ свои си рѣцѣ или да отаватъ причина (секепа) за тѣхна смѣръ.

Яко намѣстина сѣществва сосѣ ордѣжїа противленїе и може да са покаже съ доказательства доброподтверждени защото оныи челоуцы вѣхъ злодѣи и защото отъ тѣхна страна стана тѣвна противность, тогана споредъ вѣронсповѣданное увѣщанїе и законъ прощено е да отплатнатъ зло сосѣ зло, сир. тогава да ги вѣатъ; но секога ще да пазатъ добрѣ съ това извиненїе да не праватъ убїйства такыа които са противни на хотѣнїе и вола Свѣтанова.

Когато нѣкой крадець или хайдѣтинъ или сѣкїи дѣлїи злодѣи падне на управительни и праведни рѣцѣ живы, ще да сочинаватъ и списватъ дѣанїа подробни които да представаватъ негово престѣпленїе и сички оныа приключенїа що са го содрѣжали, точны споредъ оныа правила които за тѣлиста причина по напредъ обавихме, и на сички управители испратихме и за които имъ са обави пакъ сѣтне списокъ нарочны.

Понеже сички прозьбы (давы) требва да са сѣдатъ споредъ вѣронсповѣдани повелѣнїа или споредъ расположенїе законное, оныи които обвинаватъ (праватъ дава) не требва ничо жестокость или зла склонность да намѣрватъ, и посрециндватъ ничо да са испжидатъ съ дѣмы лѣжливы; требва инакъ, сир. правда да са полага въ най голѣмо прилѣжанїе подъ представительство законное и праведное, и сѣдебное опредѣленїе каквото и совершенїе да ставатъ согласны сосѣ онова письмо и раздѣмъ що приключавъ законъ и вѣронсповѣдани завѣщанїа.

слѣдѣва.

Премѣчанїе. Това вышереченное изложнїе има довольно продолженїе, което, ако полдчимъ нѣкоа благовременность, опишемъ, а найначе, ако е народна склонность. Благоуствїе приводи благоденствїе и вѣжество, а невѣжество глѣпость, слѣпота и нещастїе.

Продолженіе отъ 176 стр. на Испытаніе
го на Шуменско то Взаимнобчилице.

Тай прочее всякій всякъ като са благодареше
и мѣтаеше, и съ велико притѣсненіе, като
са приготваше, и ожидаше съ по усердно
любопытствода глѣда прослаженіето на това
достоизително явленіе. Якіе съ едно зна-
менно званіе, и отъ главный атъ Показо-
ватель съ таково велегласно възглашеніе, „Ка-
валаристи на мѣста та си. “Вси тѣ показо-
ватели и тѣхни тѣ подчиновници, совре-
меннх са приготватъ единствонх са дви-
жатъ и са управатъ къмъ мѣста та си.
Колко мѣтаніе! каква гордость неповин-
на! и колко величаніе на назначеннх тѣ, съ
таковы прекраснх знакове, честолобивх дѣ-
чица! . . . дохождатъ до мѣста та си, и
взаимнопріемнх, съ обыкновенно то си со-
временно благочиніе, вчинаватъ са всякій
на който чинъ принадлежаваше. Но вмѣ-
сто да си влѣзнатъ и сѣднатъ, какъ то
стоахъ и прочіи тѣ ученицх, въ писалища
та. Они що стрѣватъ? съ единъ званеч-
ный гласъ, показователи тѣ убо, възлѣ-
зватъ и стѣпатъ на сѣдалищата прави, съ
плещи тѣ до таблицестоатели тѣ, съ лице
то къмъ ученицх тѣ, и съ показалцх тѣ,
какъ то и по горѣ казахме, въ десницх тѣ
имъ. Я подчиновници тѣ имъ, съ дръго
юше едно удареніе званечно, управатъ са
современнх до дръгій атъ край на сѣдали-
ща та за да приготватъ, споредъ предна-
ставленіе то учителево, и прочіи тѣ учени-
цх, за испытателното призиваніе, за по-
требно то представленіе и за изысканіе то
отъ тѣхъ дръзостно и предпроговорене отъ
вѣтствованіе. Това сега тѣй като става-
ше, и на вси тѣ взоръ атъ тамъ като че-
глаше съ едно тихо шептаніе, какъ то на
ученицх тѣ, тѣй и на зрители тѣ, Внеза-
пѣ дръго явленіе отълѣче на сички тѣ вни-
маніе то, и имъ потан шуменіе то. Ява-
ватъ са четьри дѣца наредъ, отъ които, е-
дно то носи въ двѣтѣ си ржцѣ книгъ сва-
тыа кибліи вѣтхавъ и новагъ завѣта, на
три части, съ чистъ и златъ повезіи. Дръ-
го то държи книгъ называемаж камень въ-
рш, и таа такожде на три части и съ по-
добнъ повезіи. Трето то слѣдъва съ книгъ
нарицаемаж сочиненіа сватагѣ Димитрія
Рословскагѣ на патъ части, и сѣшъ като
горнхтѣ повезанъ съ подобнъ позлатъ. Я

четверто то дѣте що ли носи? книгъ и ма-
нѣмаж, Полнаа Рѣсскаа хрѣстоматія. Я. Га-
лаховъ, на двѣ части и не съ по долнѣ отъ
дрѣги тѣ повезіи. Тѣзи реченнх тѣ книги
са доносятъ и полагаатъ са на вшшепома-
нѣтх атъ столъ предъ учитель атъ и про-
чїи тѣ. Я дѣца та, споредъ обыкновенно
то си ново приношеніе, въздаватъ съ честь
поклоненіе, и като са сподобаватъ благосо-
веніе отъ старецъ атъ, намѣстатъ са тогази
и тїи дѣто имъ приличаше. Н това сичко
такъ, но сега що да глѣда человекъ? О
вооруженіе и поприще учительско! О опол-
ченіе и подвигъ ученическій! Излѣзъва у-
читель атъ предъ столъ атъ си, раствара си
на него чиннх атъ распісъ на ученицх тѣ,
чернилицхъ си приготва, имѣшъ отъ де-
сно Негово Преосвященство, а отъ лѣво у-
чилищнх тѣ Назиратели и опредѣленнх
предсѣдатели, на които като въздаде при-
личнъ тѣ честь, съ тѣхно позволеніе, о-
брѣщася къмъ ученицх тѣ, и съ обыкно-
венно то си учительско честнолѣпіе велегла-
снх възгласава „Первагѣ чина заповѣдай-
те“ чѣваса единъ звѣкъ званечный, въ знакъ
изволеннагѣ изхожденія, ученицх тѣ исхо-
ждатъ, народа атъ пѣть отъвара, тїи чиннх
и современнх стѣпатъ, на опредѣленно то
мѣсто дохождатъ, дохождатъ! Но можели
са описа съ кож дръзость дохождатъ? или
зрители тѣ съ кое благодареніе и распо-
ложеніе ги изглѣдватъ? Изглѣдватъ но на
кое пѣрвъ да имъ са наглѣдватъ? Да ли на
Показователь атъ имъ, кой то стѣпаше и
ги водаше отъ странъ съ вшшереченно то
украшеніе и великолѣпіе? или на ученицх
тѣ, които го толкова подражателнх на
сичко послѣдовахъ? и прч. дохождатъ при
учитель атъ, званецъ атъ званчи, показо-
ватель атъ си снема долѣ показалецъ атъ
и ученицх тѣ мѣ са современнх за стоаватъ.
Тогази учитель атъ, съ ржцѣ благороднх
крѣстосанъ, съ еднаж смиреннъ и полѣ-
смѣнъ градскъ дръзость възгласава велегла-
снх, като съ предисловіе да начне Испыта-
ніе то.

Вто Преосв. Нашъ Пастырю, и вси Вїи Го-
сподари Граждане, ето чѣзи дванадесатъ
тѣ представены вамъ ученицх, тїи съ при-
мене отъ десатъ мѣсцх, товещъ отъ 1-гѣ
Октомвриа минѣвшавъ 1846-гѣ лѣта, отъ
когато обновихме, и тагази пакъ съ такова
сѣшїи съборъ, училище то, и ги уведохме

вжтрѣ, и сторихме съ тѣхъ първо то начало на това спосокно учение. Вѣи знаете, и пѣвно е, чи и твърдѣ добрѣ помните на кож силж ми ги тогази придадохте. Повеже и тогази за опѣта направихме мало нѣщо испѣтаніе, самш и самш за да са упознае на здраво, сегашно то колко различно ще са покаже отъ тогдашно то, както и вижда те малш по малш и откровеніе то мѣ. Вѣи вси знаете, чи тѣзи ученицш, кои то тогази са толкози дивостъ! Я сега ви предстоятъ са еднж таковж благородна дерзостъ и смѣлостъ плачите отъ истинж . . . прослезина и самж и кой: сега нечѣвственж неще пролей слезнш рѣчки подвижаемж отъ такаж . . . достослезинж неопредѣленж сердечинж радостъ? . . . (вси тѣ слезатъ, . . . даже и старецъ атъ, кой не чи отъ азъкъ умѣаше, но отъ стремитѣлно то пламенно израженіе на учитель атъ, което са доста силно показа, не само слзш тѣ на дрѣги тѣ да источи, но нити свои тѣ си възможнж да укрѣпи . . . слѣдѣва). Вѣи знаете тогази, колко вѣхж непонатни! колко необразовани, и колко нечѣвствени въ азѣкж тж! какъ то въ прочтеніе то безъ никаквж свободж, тѣи и въ гризаніе то безъ никаквж леснинж. И какъ то въ произношеніе то на вѣкш тѣ безъ никоеж сладостъ, тѣи и въ писаніето имъ безъ некоеж правилностъ, или по добрѣ да рекж безъ никое знаніе какъ тж въ едно то, тѣи и въ дрѣгото, нето въ численіе, нето въ дрѣго нѣщо си, освѣнь сѣхо вѣкшино познаніе, имало староспособно гризаніе. (пита) Истина ли е? (вси тѣ съ отвѣтъ потвердителенж) истина. сега обаче ще видите голѣмо различіе, сега ще опознаете защо сте настоявали, сега ще устѣтите защо сте са трѣдили, сега ще чѣете щото вамъ са ревнило, и щото сте желали, сега ще глѣдате какъвъ плодъ ви приносаме отъ това десатомѣсачно разстоаніе, сега, казвамъ, ще глѣдате ненадежнш писма правилнш, чистш, краснш и различнш, повече съ церковнш главнш и обшкновеннш вѣкш, и начало отъ краснописателнш тѣ, какъ то главнш, такш и обшкновеннш, таквизи, какви то не само писаніе то имъ не са пѣвало въ тойзи градъ, но може да са каже, чи нето иманата на таковш вѣкш не съ са продамвали. сега ще слѣшате чтеніе свободно, съ правилно произношеніе, съ разсѣжденіе то на вѣкш тѣ, на слогове тѣ, на

речитѣ, на цѣло то слово отъ точкж до точкж, съ познаніе то на сички тѣ почивателнш и ударителнш знакове, на самогласнш тѣ, двоогласнш тѣ, троегласнш тѣ, согласнш тѣ, и безгласнш тѣ вѣкш, съ различіе то на речитѣ, кога съ едносложнш и кога двоесложнш, кои съ троесложнш. и кои многосложнш и прочее, кое принадлежи на правилното произношеніе. сега, адмамъ, ще слѣшате отъ вѣхъ свободно чтеніе, и не отъ книги, които са чели, то естъ, не отъ таблицш тѣ взаимнобчителнш. Но отъ книги дълбоки, и книги какви то ни на сѣнъ не виждали (показва книги тѣ на столъ атъ), и не самш дѣца та ви, но и вѣи жщии, пѣвш е, чи сега имъ виждате лица та какво то и вѣкш тѣ (вси тѣ потверждаватъ съ истинж тж). сега ще глѣдате и дрѣго, ще глѣдате, чи разбиратъ и отъ числителнж наѣкж, чи можтъ да правятъ свободнш, и сложеніе, и изатіе, и умноженіе, и дѣленіе, и какъ то говоримо то да пишжтъ, тѣи и писано да прочитатъ. И не самш дѣланіа та, кои или малки были или голѣми, но и всако число отъ колкото въ знакове са было содержавало, съ голѣмж леснотж, ще видите, чи можтъ, и писано то да прочитатъ, и казано то да напишжтъ, работж, коато никогъ въ старш тѣ ви училища не са пѣвала. но нето дѣмж тж и са спонжла, нето чѣвала. И по първш тѣ горки и скалинш юноши като си изгѣбавали по толкози годинш время то, което са несравнава нето съ злато, нето съ дрѣго многоцѣнно нѣщо, излѣзвали пакъ слѣпш безникакво понатіе! ахъ! колко таковш вѣднш училища имаме въ злочастното наше отечество!

слѣдѣва.

Гла дѣиъ дереси. — Негово Вел. Сѣлтанъ като беше трѣгналъ за Рѣмеліа слезна на едно мѣсто именѣмо: Харамі дереси, клизъ при градина Вшсочайшагш Решитъ паша. Това обаче странно и хайдѣтско мѣсто привлече вниманіе на Н. В. Който заповѣда да отворатъ тамш и да направатъ источникъ, и да са созидатъ обитаніа и кѣщи, които да станатъ село именѣмо: Садѣтъ дереси (долина благополѣчіа). Той источникъ и кѣщи направихасе сега. Надпись стѣхотворна коато е написана на той источникъ воспоминава Сѣлтаново тамо пришествіе и негово благодѣланіе.

МѢНО Е ДА ПОЗНАЕ ЧЕЛОВѢКЪ САМЪ СЕБЕСИ.

(Продолженіе отъ 176 стр.)

ВѢра хрїстова прочее проповѣдаса въ Болгары свѣтлаш и государш, но да са вкорени основательнш така, каквото въ дрѣги хрїстіанш требваше имъ свѣтило и наставленіе за совершентво и точность. Твердопостояннїи и благораздѣннїи Болгаре вѣдшени и наставлени предъ довольно время отъ хрїстіански братїа, а найпаче отъ свои си единоплазичны хрїстіанш Фракійски, желаша да иматъ хрїстіанско побченіе и наставленіе на свой си азъкъ писменно. Тїи това полатїе за писменно побченіе имаха още сначала когато са велиха тѣла, а найпаче отъ крѣмово время; зашо, каквото казвватъ нѣкои повѣствователи, крѣмъ самъ отъ Адрианополь и Аркадіополь повече отъ шестидесятъ тысячъ рѣкъ завлече въ Болгарїа. Тїи рѣки са были вси хрїстіанш, а природнш вси почти единоплазичнїи; зашто нше видохме съ различни и довольно доказательства, че още отъ невоспоминаемїи времена въ гичка Фракіа Мусїа така каквото и Македонїа, освенъ славянски племена, дрѣги не са имали въ тѣхъ свое бытїе. Въ тїа времена, ако и да са были тїи рѣки подъ дрѣги наименованїа, но природнш са происхождали отъ единоплазичнїи племена, каквото и на днешнїи днѣ. Отъ тѣа прочее единоплазичнш рѣки и отъ свои си соотѣднїцш болгарскїи народъ са увѣри за хрїстіанска вѣра, отъ тѣхъ са нервш и нервш настави и надчи да желе и да търси побченіе за хрїстіанска вѣра писменно на свой си азъкъ. Това болгарское желанїе немедленнш (незабавнш) са исполни; зашто сестра Борисова какъ просвѣщенна велико содѣйствїе и споможенїе беше на това свѣтло хрїстіанское дѣло. Настави брата си да иска отъ Императрица да мѣ испрати списатели такыш, които да можатъ св. Писанїе да преведатъ отъ Греческїи азъкъ на Болгарскїи. Това сѣшо содѣйствїе може да е было и отъ страна Курїлла и Меѳодїа, които какъ единоплазичнїи и возможнїи, желаша това кожественное свѣтило да открьатъ на свой си народъ. Като проси Борисъ Царь Болгарскїи това благодарїанїе отъ Императрица ѳеодшра, немедленнш полчи; зашто тѣа благовѣрна Княгиня велико старанїе имаше така, каквото и весь дѣховншїи чинъ Державншїи, за да прикредатъ болгар-

скїи народъ во свѣтла вѣра. Немедленнш прочее каквото въ Хазары така и въ Болгары испрати Константина Фїлософа, въ монашествѣ нареченнаго Курїлла, и брата мѣ Меѳодїа, какъ природнїи Болгаре, тїи да совершатъ на свои си соотѣднїцш това желаемое отъ тѣхъ свѣтло дѣло, да преведатъ сир. св. Писанїе на болгарскїи азъкъ.

Тїи два свѣтила и просвѣтителїи славянскаго мїра Курїлла и Меѳодїи дойдоха въ Болгары, междѣ ксїто отъ сѣдѣственное приключенїе славяно-Моравско виждаса да са живели въ разстоянїе десѣтъ лѣтъ, и въ това время да са превели св. Писанїе и Апостольски проповѣдвали и съ него са побчавали болгарскїи народъ и во вѣра Хрїстова подтврждали. Г. Априловъ во своа Денница, на 7-стр. казва да са нашли нѣколыкѣ соотѣднїцш за това тѣхно свѣтло предпрїатїе во Сѣрида града у Македонїа, и соединилиса тамъ со съ учены Болгары: Клима, Надма, савва, Ангеларїа и Бразма. съ тѣхно прочее соотѣдненїе и споможенїе совершиха това св. дѣло и преведоха св. Писанїе отъ Вѣлинскїи на тогавашнїи азъкъ Болгарскїи. Въ тїа сѣшїи времена кѣто сѣдшаха западнїи славяне, имендеми Мораве, че Болгаре прїаха вѣра Хрїстова заеднш со съ св. Писанїе, тѣхнїи начальнїцш Ростиславъ и свѣтополкъ на 861-е лѣто Господне прѣтиха въ В. градъ на Императора Мїхаїла Г-го, и молвша мѣ са да имъ испрати тѣа народнш просвѣтителїи Курїлла и Меѳодїа, за да ги наставятъ на вѣра хрїстіанска така каквото Хазары и Болгары. споредъ това прочее тѣхно просительное желанїе Императоръ прѣти Курїлла и Меѳодїа въ Моравы на 863-е лѣто †.

Бѣто, прочее видохме съ довольно изложенїе въ кое время са преведе св. Писанїе, за каква причина, за каквы людїе, и отъ каквы преводителїи. Пытамъ азъ сега сѣкиго Болгарина това церковно сир. свѣтло Писанїе болгарско ли е, или славянско? Не е ли преведено на болгарскїи азъкъ отъ Болгары и за болгарскїи народъ? Не е ли на время цѣлѣдшаго бытїа болгарскаго, когато е ималъ той азъкъ господственншїи, а не у-

† Отъ тѣа се види чистш че Курїллово и Меѳодїево бытїе е было во девѣтїи вѣкъ, а не во осмїи каквото рекохъ на 173 стр. коего стана тамъ по погрѣшности.

начивительный образъ? Можемъ ли да са отричаме отъ него и да казѣваме че не е чистѣ волгарскій, но славянскій и едикон си? Яко са не убѣраваме отъ това превоходство, което има на днешній день болгарскій народъ въ това церковно Писаніе споредъ прочіи славянскій народѣ, защото ни единъ славянскій народъ не го има въ живій глаго така каквото болгарскій, то по крайней мѣрѣ нека познаеме тѣхъ добрѣ отъ древни и стари свидѣтельства и доказательства, които намѣрѣваме отъ различни доказатели: Греческій киографъ болгарскаго Архїепіскопа Климента опредѣлительнѣ говори: "что Курілла и Меѳодій превели Богомъ дарованна писаніа отъ Греческаго азъка на болгарскій; Градищенскій монахъ въ Моравіа, на 10-е столѣтіе, като говори за призваніе солѣнскихъ братіей Курілла и Меѳодіа въ Моравіа, онаи вѣкъш цо са изнамѣренѣ отъ тѣхъ называ ги болгарски; така доказѣва Шлецеръ, Погодинъ, Шафарикъ, Шевырѣвъ, Венелинъ, Яприловъ, Несторъ, и пр. и пр. каквото и Боданскій. които сѣкій любопытенъ може да намѣри въ "рѣчь профессора Константина Зеленецкаго.", Вто, споредъ таквѣ вѣщественни и достовѣрни свидѣтельства не може да са отричаме и да казѣваме че сватое Писаніе не е на чисте волгарскій азъкъ. То е вѣроатно, че блаженны Курілла, какъ ученъ и любовдартъ (Філософъ), какъ богодѣхновенный мѣжъ и сватый, какъ вото вси мѣдрїи и любовдари мїръ семъ писатели, така и той заеднѣ сое свои си соотрѣдницѣ не са е влачили споредъ препросто помѣстно и испорченно нарѣчіе народно, но природнѣ возвышавалъ е това сватое нарѣчіе споредъ оцѣ нарѣчіе на по почтенный и возвышенный степенъ, каквото гледаме во вси почти народѣ; защото, природнѣ, простакъ человекъ не може да бѣде добръ прилѣрѣ така, каквото единъ любовдартъ и ученъ; и за това писменное нарѣчіе и говоренѣ цо стака отъ мѣдрѣ и ученѣ люде секога има разлика отъ онава което говори совсемъ непричастенъ окрѣзованіа человекъ, каквото единъ овчаръ, говедаръ, свинарь, вїнопродавецъ и пр. и пр. За това прочее нѣкои като гледа тѣ че не е на простонарѣчіе пристигнаха да дерзнатъ и да казѣватъ че св. Писаніе не е на болгарскій азъкъ, но на едикон си и пр. и пр. Но мы, както и

стїи чада волгарскїи, като гледаме че сватое и церковное Писаніе преведено отъ Балинскїи на Болгарскїи азъкъ за Волгарѣ и отъ истїи Болгарѣ соотрѣдницѣ Куріллоу и Меѳодїенѣ списано, не може да са отричаме отъ него, и да казѣваме: не е болгарско; нѣто пакъ, мнїмъ, да има нѣкой ги правда да отнїма отъ насъ и да усвова тѣа короданна благодать и милость, което са подарѣва на наши праотцѣ (предѣдѣ) споредъ тѣхно тогавашно желаніе и прошенїе. Споредъ никаковъ образъ не е возможно да са отричаме отъ това предрагоценное наше сокровище, което нашїи праотцѣ придобѣха, и не самѣ намъ, но и на вси почти славянскїи народѣ свѣтило православыа вѣрѣ оставиха. Това отъ наши праотцѣ стажаное св. Писаніе по большаа часть славянскаго мїра остала, избави отъ народно растерзанїе, собра, совокѣпи и лѣ Православіе приведе. Като не бѣше това отъ наши праотцѣ приобрѣтенное сокровище присвоительно, камъ ни онїи славяне, които оцѣ предъ Римское кѣтїе живѣеха въ сичка сѣверна Италїа? Камъ ни онїи славяне, отъ които бѣше полна на стари времена сичка сегашна Австріа, Влѣтїа, Пруссїа и Польша? Вто, како немаха такова свѣтило, по большаа часть отъ тѣхъ преокрѣзна на латїны, Италїанѣ, Мѣмцѣ, Партанши Френцѣ, и жалнѣ отъ своеси славянска кѣтнность лишнса. Божїа обаче милость не остави да са лишени отъ тѣа славянска кѣтнность вси воокше славянскїи племена и народи. Божїа благодать е преабна славянскомъ мїръ: чрезъ славянскїи отрасли какъ твердопостоянны и честолоубивѣ благозволи Богъ да подкрѣпи и да распростре благочестїе вѣрѣ: многостраданное въ разстоянїе тѣхъ столѣтїей хрїстіанство отрасль славянска Константинъ великій овокоди, и Хрїстіанска вѣра повнѣдъ распространи и укрѣпи; отрасль славянска, Борисъ Царъ болгарскїи прїима хрїстіанство, придѣвы споредъ желанїе народно и прошенїе сватое Писанїе, и чрезъ него свѣдственнѣ по большаа часть славянскаго мїра въ благочестїе и православіе совокѣпи и приведе. Вто, Моравскїи славяне веднага подражаха волгарскїи народъ, и почти современнѣ еегѣ народа Хрїстіанство и св. Писанїе полѣчиха. Болгарское въ това истое время прилѣпленїе къ Восточнѣй церкви Хрїстевѣй и соедине-

ніе съ православны приведе съдобательны и прочіи народы Славянскіи и съ Восточна Церква соедини.

Понеже обаче говоримъ опредѣлительны въшереченно, принужденъ самъ да представимъ вкратцѣ какви са были тѣя приключенія: Въ тѣя времена голѣмо поспеченіе имаше и правеше западное первосвѣщенство, за да привлече болгарскій народъ и да го соедини съ Латинска, западна сир. церква. Предъ довольно время още отъ каквото наче да блистаетъ въ Болгарш свѣтило христіанскія вѣрш, западное первосвѣщенство беше испратило въ Болгаріа архіепіскопы, епіскопы, священницы, учители и пр. и пр., за да наставяватъ болгары на христіанство, и да ги приведатъ и прилѣпатъ на западна церква; и отистина, тѣи посланніи лица голѣмо вѣаніе имаха на онова время междъ болгарш каквото и Императоръ Лдовикъ около 869-е лѣто, силою воинственною похусяса напротивъ Болгаръ за това истое намѣреніе, но никаковъ успѣхъ не полъчи. Болгаре и негово насиліе оттластнаха, и въ царствованіе васіліа Македонскаго на 870-е лѣто, когато направиха соборъ въ К. градъ у св. софіа тѣя две Первосвѣщенства восточна и западна Церкви, за тѣа истѣа причина, отрекохасе отъ западна и на восточна Церква прилѣпихася: Въ тоа соборъ Борисъ кеше испратилъ изъ Болгаріа сто и двамина епіскопы, полномостны, за да проповѣдатъ опредѣлительны свое иредпочтеніе. Тѣи посланніи изъ Болгаріа св. лица, като гледаха че междъ Восточны и Западно не става никакво за болгарш умирительно снисхожденіе, проповѣдахася единодъшны че са Восточни христіане, и соединихася съ Православна Христова Восточна Церковь, и тогава вси западни христіанодчители отвергохася отъ Болгаріа, коато и до днесъ кожѣмъ смотреніемъ благочестнѣнъ има тѣа благочестіа часть.

Послѣ почти отъ едно столѣтіе, когато великій Князь Владиміръ рѣшиса да приима христіанство, и когато западное первосвѣщенство каквото и други народи беше испратило посланство, за да го прикани да приима христіанство и да са соедини со западна церква, той на папѣны посланницы отвѣсти: "что ради того не хочетъ прияти ихъ закона, что ни единъ изъ єго предковъ Римскимъ Христіаниномъ не былъ,

и что всѣ Князш Болгарскіе, въ Восточную вѣрш крестилиса." И предпочте да приима онова вѣршченіе, което негово бабка блаженнаа Ольга, и негови одноплеменницы Болгаре приимаха. Въто прочее, какво Моравскіи серьскіи и прочіи братіа Славянскаго рода подражаха и воровноваха Болгарское вѣроисповѣданіе, така и благораздъмный Россійскій народъ предпочте тоа сѣшо вѣроисповѣданіе, приима го отъ Первосвѣщенство Восточна Церква Христова, крестиса, и за наставленіе сеа сватъа вѣрш приима това отъ Болгарш приобрѣтенное сватое Писаніе церковно, и употреби го въ Богослаженіе така, каквото го и на днешній день има и почита. Въто, прочее, благодать и милость Божіа превна Славянскомъ мѣрѣ: благоволеніемъ Божѣмъ отрасль Славянска распространи повсюду христіанство утверди и подкрѣпи, отрасль Славянска приведе съ свой первообразный примѣръ въ благочестіе по кольшаа часть Славянскаго мѣра, православныиыи сѣществующаго, и Восточное вѣроисповѣданіе благоговѣнныи исповѣдующа и славаща.

Вѣто, братіе христіане, єто, какви произведенія направи това отъ наши праотцы стажаное св. Питаніе; єто, по кольшаа часть Славянскаго рода въ благочестіе настави и соедини; єто, тѣи истѣи народи свидѣтельствуватъ и доказуватъ че това Церковное, сир. св. Писаніе Болгаре отъ Греческій на Болгарскій азъкъ преведохъ, и на други Славянскіи народы иредодоха. Можемели, мы Болгаре, да са отричаме и да казъваме че св. Писаніе не є сѣшобъ болгарско, но преправено, церковно и пр. и пр. а защо? зашто самъ и самъ нема въ него бѣдка: ж! Праведно ли є, братіе Болгаре, за единъ странний ж, за единъ странний неговъ звѣкъ, гласъ и произношеніе да са отричаме отъ това церковно сватое Писаніе, и да казъваме: не є старокъ болгарско? Требува ли да са отричаме чѣка лесно за єдѣна премалка причина отъ това Богоданное ни преимущество, когато имамъ надежда и уповаемъ за това отъ наши праотцы приобрѣтенное свѣтило вѣрш Славянскаго мѣра да мы иматъ въ честь и кратетвенна любовь вси Православнии братіа Славянскаго рода? И не самъ тѣи, но за това приключеніе, което ги приведе въ православіе, уповаемъ вси послѣдователи Восточна Христова церква и учени людіе право

славни даны иматъ сердечны въ благосклонность и любовь хрістова, колато ны приключавъ въ Православнаа Восточнаа церковь и соединява? Когато имаме това такава упование, пристойно ли е да предпочитаме дрѹги сосѹ юсове старовѣстны рѹкописи народны, да ги пріимаме тѣхъ за подтвержденіе въ письменное нарѣчіе и да са отдалечуваме отъ церковное писаніе? Ако послѣдываме това предпочтеніе, ако правиме грамматики споредъ дрѹги нарѣчіа, а не споредъ св. Писаніе, знайте твърде докрѣ че болгарскій народъ, като са отдалечи отъ него така, каквото сербскій и дрѹгій, и като изчезне, (не дай Боже!) отъ живъ гласъ между Болгары това письменное нарѣчіе, неотвѣжнъ ще изгуби слѣдственнъ това свое отъ свои праотцы Богоданное преимущество, и церковное нарѣчіе, което живее въ Болгарскій дѹшъ отъ толькѹва вѣкове неотвѣжнъ отъ жизнь ще пристигне въ смерть така, каквото и многѹ дрѹги, а найпаче Еврейскій и латинскій старовѣстны азыкъ! ☹ предпочтеніе пагѣбно! ☹ нещастіе народно! Пристигнахме да предпочитаме просо отъ свѣтла и чиста лшеница, и съ това предпочтеніе да са лишиме отъ тоа богоданнъ на праотцы наши необезчѣненнъ и неизчерпаемнъ за словесность народна источникъ благій и сватшъ! Боже просвѣтителю ума челоуѣкъ! Ты, каквото просвѣти наши праотцы да придобватъ това на сѹщоколарскій азыкъ церковное нарѣчіе, така просвѣти и насъ да го сохранимъ, каквото сме го милостію Твоею, намѣрили, и отъ наши природны благочестивы и просвѣщенны кратіа напечатано пріали. Мы братіе, какъ истин, чада болгарскій, имаме должность да сохранимъ това церковное нарѣчіе найповече, нежели каковъ и да бы бълъ дрѹгій народъ славанскій: намъ е отечественно и природно, а дрѹгимъ придано. Ни единъ дрѹгій славанскій народъ нема такваа должность да чѹва това сватое нарѣчіе, каквото сме ныше длѣжни да го сохранимъ въ наше письменное нарѣчіе и да са наставляваме съ негови правила грамматически и благорѣчіа Тѣа изображеннїи отъ мѹдраго и блаженнаго Кирілла и Меѹодїа, и отъ тѣхны ученїи сотрѣданицы Болгары изложении краснорѣчіа и сладкорѣчіа церковни, и слѣдственнъ отъ просвѣщенны людїе Россїйскїи обработани, можеме ли да намѣриме така

въ дрѹги народны рѹкописи? Все то оставамъ на наши Единородны учены людїе, тїи да разсѹждаватъ и тїи самїи, като са видѣли и народны рѹкописи, да кажатъ оневащо е истинно и предпочтенно. Язъ окаче, понеже нѣкои отъ насъ пристигнахме не знамъ какво да рече, или отъ родолюбїе, или отъ самолюбїе побѹждены да говоримъ: че церковное нарѣчіе безъ юсове не е сжшо-вѣлгарско, принѹжденъ самъ да разсмотримъ мало нѣщо за тѣа бѹква ж, и, ако е позволеніе свободно, да кажемъ мое главодинное мнѣніе, и да видиме тѣа бѹква имали природно и достойно предпочтеніе такова. щото за ради нейно соранно и отъ носъ произношеніе свойство да поимаме че церковно, сир. св. Писаніе не е на чисто-болгарскій азыкъ.

Первъ и первъ мы, Болгаре, като са наричаме че сме отраель славанска, требѹва да смотриме разсѹданъ и да видиме това юсово произношеніе славанско ли е, или отъ инородны навикновено и вкоренено въ Болгары така, каквото е и членное произношеніе прикачено въ тѣхъ както на единъ левъ когато прикачи нѣкой легицѹва опашка Видиме това юсово отъ носъ звѹченѣ че ни единъ славанскій народъ не го отглашава нито письменнъ, нито говорнъ, което е и вѣстнѹ на весь мїръ. Яза тѣа страны, въ които са преведе св. Писаніе, понеже немаме дори до 9-шъ вѣкъ никакво веществительно доказательство письменно, не може да речеме тѣа юсово произношеніе имало ли е въ тѣа мѣста свое кѹтіе или не. Така сжшо не може да речеме положительнъ нито въ 9-шъ вѣкъ, когато са преведе св. Писаніе отъ Кирілла и пр. за щото тїи истїи рѹкописи св. Писанїа дановы са некаде намѣрили за доказательство но главочайшее и всесокрѣшающее взема не ни дава никаква надежда за увѣренїе. И така за тѣа юсово произношеніе немаме точно поматїе отъ никаде до десатое столѣтіе. Совершенно то, св. Писаніе ако и да са преведе за Болгары, които иматъ тѣа произношеніе юсово, какъ характерическо ужъ и народно, но както неощо, помѣстнѹ сир. и тѣрдозвѹчно, не е имало мѣсто во св. Писаніе така, каквото и широкодстѹе произношеніе дврїческое, което просвѣщенїи людїе гречески не самъ во св. Писаніе, но и въ гражданское не предпочтѣха, и презрѣха го, за щото не е нито гладко,

нишо общо. Уиѣренъ самъ твърде докѣрѣ, че блаженниши Күрїллъ, както мъжъ люкомъдаръ, ученъ и сватшии челоуѣкъ не е предпощтелъ сла въж отъ слава, учжтѣ отъ уча тѣ и да превожда св. Писаніе на такава отъ носъ произношеніе. Совсемъ то, като немаме вѣщественно доказательство, не може да речеме положителнш и опредѣленнш Күрїллоу преводъ ималъ ли е юсове, или не. Съ юсове народни списанїа и преводи особни за нѣкои части отъ св. Писаніе начнватъ почти отъ десатое столѣтіе и пристигнватъ и до наши времена, въ които, като предпощтхемѣ тѣхъ отъ церковное Писаніе, послѣдваеме ги така както да са произникнали и обработани въ нѣкоа многославна и прѣзначителна народна Академіа такваа, щото да превосхожда и Күрїллово народно нарѣчіе, отъ болгарекїи книжовницъ обработано и изгладено, и нека е така; но, ако е позволеніе и природна за разсѣжденіе свобода, нека разсмотримъ пристойнш за тїа съ юсове писанїа, и нека видиме тѣхни качества достойни ли са за предпощтеніе отъ церковное нарѣчіе или не.

То е природнш на челоуѣка дадено умъ и разумъ да разсѣждава и да познава кое е вѣас, кое черно; кое червено, кое зелено и пр. и пр. состои прочее на сѣкиго, сир. сѣкїи свободнш може да предпощита или онова що е сладко, или онова що е горчиво. То сѣкимъ состои на свое произволеніе.

Болгарекїи народъ съ велика признательность прїима сички сосъ юсове народнии списанїа и преводы, каквото онїа, които начнватъ отъ десатое столѣтіе, така и тїа, които и на днешнїи день са издаватъ на свѣтъ, и прѣблагодаренъ е, защото са удостои да има такваа вѣтви, отъ които произленва цвѣтъ благоукомнши и полезнши; но, споредъ многъ превосходнши причинш, както словесенъ и съ разсѣжденіе умно украшенъ, мнимъ, каквото прїима тѣхъ съ признательность, така и да са не отрича отъ церковное нарѣчіе, да презира това а онова да предпощита и споредъ тѣхно нарѣчіе да употреблава грамматика и въ такава нарѣчіе да слѣдва. Ако предпощита просо отъ свѣтла и пречиста пшеница, може тогава и сосъ юсъ ж носовое произношеніе да предпощита; ако предпощита колыка (хижа) планинска отъ докредѣтроеннши домъ, негли тогава предпощте и юсово зѣченѣ. Два-

пати по две праватъ четшири, казѣва природное слово. Да ли ще пристигне Болгарекїи народъ въ такава нераздѣдно состоаніе, щото да презрѣ едно нарѣчіе народно, което е изгладено и обработано както во една най знаменита Академіа отъ блаженнаго и люкомъдраго Күрїлла, когото весь мїръ слави и почита, и което е составнш испштанно и изобразено отъ неговш сотрудиниш, народнии книжовницъ Клима, Наѣма, Савва, Ангела и Бразма? ще ли, казвамъ, да презрѣ това най старокытно, отъ ученш мъжїе обработано Болгарекое нарѣчіе, и во время цвѣтѣще народно Госддарство на писменнши азъкъ намъ за наслѣдіе отечественно оставино? ще ли да пренебрежи това сватое нарѣчіе, което вси почти согласнш славенскїи народи свидѣтельствватъ и исповѣдватъ че е Болгарекое нарѣчіе? ще ли да рачи да са лиши отъ тоа Богоданнши мъдаръ? ще ли да возненавиди това несоразмѣрнш и медоточнш старокытно народно нарѣчіе, и ще ли да возлюби и да предпощте онова, което отъ десатїи вѣкъ поче во время прѣцвѣтѣщаго Госддарства народнаго и отъ недѣненіе народно въ уста Болгарекїи дори и до днесъ неблагоуразднш зѣдчи? Тїа юсовозднши народни списанїа, рѣкописи, преводы и пр. и пр. да ли са излели изъ нѣкоа народна Академіа, и да ли са обработани така, праворѣчнш, сладкорѣчнш правописнш и помеждѣси согласнш, каквото е Церковное нарѣчіе? да ли са, казвамъ, на такваа степень и достсїиство, щото да са предпощтени и отъ Күрїллоу вѣкѣш? То все оставамъ на наши ученш людїе, тїи да кажатъ всака истина. Нашъ народъ не е полдчилъ щастїе да има народна Академіа, народно сир. училище, което да издаде такваа благомерищливы вѣтви. Ако да имаше такава училище, щѣха да проникнатъ изъ него учени мъжїе, които и народно нарѣчіе да привождатъ въ совершенство, каквото праватъ вси ученїи людїе на свѣтъ, и повѣсть народна да опишатъ и на своиш потомш да оставатъ. Камъ ни народно повѣствованіе отъ народнш мъжїе списано? ш! колькъ е жалко, като са занимаваме тѣка ондева по чѣжди списанїа за понатїе повѣствователно народно, а отъ народнш писатели никакво доказательство немаме! За това и до сенола никой отъ насъ, като немаме понатїе отъ народнш писатели съ

точные доказательства за народна повѣсть, не дерзана да представи на свѣтъ повѣсто-народно кѣтїе, и совсемъ що сме собрали отъ чужды писатели довольни понатїа. Снїа които са воспитани во Якадеміа и довольнѣ учени не оставатъ неописани таквїа неща въ невѣжество и забвенїе. Вто, въ тїа свѣщїи времена свѣществваха вѣпїанїи. Звнаръ, Ждринъ и пр. и пр. но, както учени мѣжїе, описаха сички почти Вузантийска дѣпанїа, отъ които и нѣкоє мало понатїе за наша повѣсть имаме. Яко да имахме обаче народнѣ отъ народно училище воспитаннѣ мѣжїе, щехме да имаме повѣсть народна така, каквото и другї народи що са были въ таа иста сфера, колато слѣдственнѣ пострада сокрѣшенїе и времѣненїе. Іваннѣ Вксархъ свѣществваше и той около 10-е столѣтїе, а споредъ нѣкои си около 11-е, и 12-е, но, освенъ що є превелъ Богословіе св. Іван. Дамаскина, и шестодневникъ св. Васїліа великагѣ, другѣ нѣщо народно не ни остави; Константинъ Манасїи списа лѣтопись, за който казахме на 137 стр. въ 1-ый томъ Любословіа, но и отъ него твѣрде мало понатїе имаме за народна повѣсть. Така многѣ рѣдко понатїе имаме отъ единороднѣ писатели, и отъ тѣва се види че понеже не сме имали народна Якадеміа, не сме имали и пристойнѣ учены, што да имаме упованїе и увѣренїе за пристойно нарѣчїе народно, което са ни оставили писменнѣ. Междъ тѣа и таквѣа народнѣ писатели є и Остромїръ, който има свое писменное съ юсове нарѣчїе во основа, което наричатъ съ прїтажачельно наименованїе "Остромїрово Вѣангелїе! Но съ това наименованїе нѣ можемъ леснѣ да поимамъ азъ благовѣстїе ли є Остромїрово, толкованїе ли є, нарѣчїе ли є, или переводъ; не самъ видѣлъ и не знамъ що є, мнимъ обаче безъ всякое сомнѣнїе, ако не є толкованїе, по крайней мѣрѣ да є переводъ, а не другѣ; защото весь хрїстіанскїи мїръ освенъ Индїа-Хрїстово Вѣангелїе другѣ не познава. То є прочее весьма пристойнѣ вѣролатно че той Остромїровъ (ако не самъ погрѣшилъ) переводъ таковъ є былъ, каквото и на наше время гледаме свѣронїевъ, сапѣновъ, Неофитовъ и пр. И каквото на днешнїи день иматъ вси почти народи переводъ Вѣангелскїи на простоговорнїи азъкъ. Молимъ въ прочее вси родолюбивѣ братїе учени, ка-

жете за има правды въ сами, кой народъ презрѣ свой первокутнїи и первообразнїи азъкъ писменнїи, и кой народъ прави грамматики и полага ги за основанїе на переводно нарѣчїе? . . . Да ли ще са намѣри Болгарскїи народъ толкѣва нечѣствителенъ, што да дерзне той самъ да прави такѣа нѣщо, което ни єдинъ народъ не предпочига? Да ли ще предпочте тол сега за него нововиднїи переводъ Остромїровъ, та да презрѣ азъкънѣ и переводъ Курїлла Блаженнагѣ. Когото весь мїръ знае и почита, както Філософа и свѣта мѣжа? Да ли, казвамъ, Болгарскїи народъ ще предпочте Остромїрово нарѣчїе отъ Курїллово, което отъ толкѣва вѣкове царѣва въ Болгарш и написана тѣхнѣ адшы съ медоточное млеко призовильно? Надамса обаче да не пристигне въ такѣа неразсѣдительно состояние, и да дерзне да пренебрежи основа, което Божиимъ благоволенїемъ наши предѣды придобѣа и намъ предрагоценнѣ наследство оставиха. Преводи що ставатъ отъ первообразно народно нарѣчїе на простоговорнїи азъкъ за препростѣ людѣ, не са чистонародни и свойственни, што да ставатъ и предпочтени и за грамматически правила пристойни; защото, когато єдинъ писатель открѣва нѣкое первообразное нарѣчїе и толкѣва го, той са принѣждава да употреби по скоеси писанїе не самѣ препростѣ и отъ недѣченїе испорченѣ рѣчи, но многѣ и чужды и непристойнѣ въ народа нарѣчїа и адмы, самѣ и самѣ да са покаже угоденъ на простѣ читатели, каквото са вижда не самѣ въ Болгарскїи толкователи, но и въ сички почти другї народѣ. За това прочее и свѣтаа Церковь Хрїстова никогда не предпочте таквѣа преводъ отъ первообразное нарѣчїе, защото са совлечени отъ царска свѣтла одежда, во разтерзана и непристойна облечени, и отъ народно нарѣчїе отвержени и неприродни.

Тока прочее юсово произношенїе, което са намѣрѣва още отъ 10-е столѣтїе дори и днесъ въ народни писанїа и произношенїа, вселило са є въ славено-Болгарскїи народъ така, каквото во Влнно-Греческїи юсѣ а, и ѳ произношенїе отъ славено-Болгарское смѣшенїе. Грекъ (простѣи) природнѣ нема а, и ѳ, но вмѣстѣ да рече діаконѣ, тсї казва да конъ; вмѣстѣ іваннїевъ, діакѣва Гѣанїевъ, Гїѣ; така произноси и ѳ:

ѣці, глукѣцѣко, пікрѣцѣко, коріці, коріцакі, и пр. и пр. коєто въ природный мѣ азыкѣ не сѣществѣва, но отъ смѣшенное иноазычно навѣкновеніе вкоренило са ѣ въ говорный мѣ азыкѣ да произноси чѣждѣ въкъв а. и ц ако и да не мѣ ѣ природнѣ. споредъ това инородно обѣкновеніе и говоренѣ много писатели и толкователи отъ Греческій народъ покѣсихаса да говорятъ во свое си письменное говоренѣ: ѣці, гдѣ и пр. каквото во горѣ рекохмѣ, и много множество списаній, толкованій Бвангелекихъ, молитвенныхъ и пр. и пр. съ таквѣа произношеніа издадоха на свѣтъ за препростый си народъ; а наипаче тогава когато отъ неблагопріятноу ученіи время бѣха са отдалечили отъ своєси первообразное и природное нарѣчіе, и когато са бѣха надѣшшали да праватъ грамматики споредъ говорный имъ азыкѣ. Благораздмніи свѣаче и ученіи людіе Гречески не предпочтѣха да се влчатъ споредъ такова отъ недѣненіе испорчено нарѣчіе и инородно произношеніе, но изгнаха го почти предъ 50 годинъ изъ своєси народни училища така каквото и отъ писменно говоренѣ, въ коєто ако и да говори препростый грекъ: гдѣ тѣто, Гдѣни, Гдѣгисъ, Никѣлазъ, ѣці, тѣи писѣватъ: дѣа тѣто, Іѣамнигъ, Гѣѣргіосъ, Никѣлаосъ, ѣтѣ. Така не предпочтѣха и грамматики споредъ таквѣа испорчени нарѣчіа да сочиняватъ, и послѣдѣваха, каквото рекохъ и на 171 стр. оныа грамматики, коєто приключаватъ правила и наставленіа отъ старовѣтно и церковно нарѣчіе, и така отъ день на день придепѣватъ, каквото ѣ вѣстѣно на весь мѣръ, въ совершенно краснорѣчіе. Ученіи людіе Гречески не самѣ че не послѣдѣваха споредъ въ послѣдній времена испорченое нарѣчіе во своєси письменное говоренѣ, но и старовѣтное Дѣрическое широкоѣсто произношеніе, както неѣщо, пренебрежиха и не го предпочтѣха. Таквѣа старовѣтѣни испорчени отъ недѣненіе нарѣчіа пренебрежи не самѣ Греческій, но и много дрѣги ученіи народи презрѣха, каквото и Гальскій народъ презрѣ и остави сички таквѣа отъ недѣненіе испорчени и иноазычни нарѣчіа и рѣчи, каквото са вижда доказательнѣ въ накомковъ словарь "du vieux langage François (1762)". Когато прочее вси почти ученіи народи пренебрежаватъ таквѣа отъ недѣненіе испорчени нарѣчіа и предпочитатъ оныа ѣо са природнѣ свойственни, гладки, во Яка

демѣа обработани и сладкопроизносни, да ли ѣе са намѣри, самѣ Болгарскій народъ во раздѣмѣ, когато предпочтѣ това иностранно юєво отъ носъ произношеніе, и да ли ѣе прави грамматики споредъ него? . . . Това юєво произношеніе и звѣченѣ, катого нематъ вси воѣще славанскіи племена, и Болгарскій народъ катого са нарича ѣе славанско племя, може ли да го прѣима за свойственное и природно? Когато не сѣществѣва въ дрѣги славанскіи племена, то ѣе прѣавно ѣе чѣждо и отъ иноазычны въ Болгары вкоренено така каквото въ Грецы носъ а и ц произношеніе, и каквото въ насъ сега носъ ц, и таквѣа много дрѣги иноазычни произношеніа и обѣкновеніа. Безъ всякое сомнѣніе това юєво произношеніе вкоренило са ѣ во оныа славанскіи племена, коєто са имали свои обѣталища во оныа странѣ. гдѣто ѣе бѣла сѣществѣвала некогашъ Татарскій народъ, отъ когото са и придекѣшли (мнимѣ) това юєво отгласеніе; и коєто подъ именемъ Болгаре вѣлихаса на седмѣе столѣтіе въ тѣа странѣ, гдѣто и на днешній день има гнѣздо това юєво звѣченѣ. На тѣа новопрошѣлѣщ тогава Болгары начальникъ вѣше Яспарѣхъ дерзскій и храбрый, сынъ Кѣбрата знаменитаго и славнаго повѣдителя Яварскаго. Той Болгарскій начальникъ на 879-е лѣто Господне подкрѣпи свое Госддарство въ Мѣсія и до гдѣто распространяваше своа власть вкореняваше са и това юєво звѣченѣ; зашто, споредъ реченное "φιλει τὸ ὑπήκουον τῷ ἀρχόντι συνεξουσιοῦσαι" покорный сир. природнѣ са старѣе да подражава госддара своєго, честѣ сѣватъ таквѣа обѣкновеніа. Природнѣ, че тогавашніи чѣземцы катого гледаха себеси подъ власть єдиноплеменна старалисаса да подражаватъ тѣхно произношеніе, за да имъ са показѣватъ угодни и свойни. споредъ таквѣа прочее благопріятность и навѣкновеніе правени са и оныа старовѣтѣни писаніа народни. Въ чѣловѣцѣ во Якадѣмѣа невѣспитанѣ леснѣ са всѣлава такова инородно и странно произношеніе и звѣчанѣ, тѣи не призираѣ на дрѣго, самѣ са стараѣтъ да угождатъ на оныа коєто са недѣненіи и образованіа непричастни, и така са вкоренява въ сѣкій народъ такова иноазычно звѣченѣ отъ части леснѣ.

Курілловъ свѣаче прѣводъ, както обѣій за Фракіа, Мѣсія и Македоніа, надѣмсе да не

Е ималъ това юсово помѣстно значеніе. То е въфронтно, каквото нѣкои казвватъ, че Россіане са извадили отъ св. Писаніе юсова буква; но отъ каквото беше станалъ Куріаловъ преводъ бѣха се минали повече отъ сто години когато са пренесе изъ Болгары въ Россіану св. Писаніе, и ако да е имало юсове, то е пѣно че е воведенъ отъ тогавашны преписатели Болгары такъва. каквото ги видоухме по горѣ. Россіанинъ окаче какъ просвѣщенъ и отъ истое славянско плема чловѣкъ, каквото прѣима, сички Куріаловы буквы во св. Писаніе, не рачи да прѣима така и юсово произношеніе, но както помѣстно и инородно, сир. неприродно славянско, изфарли го изъ св. Писаніе и отководи го отъ това иноязычно звѣченіе, което и весь славянскій мѣръ не произноси, и не казва мѣжъ, рѣка, пѣть, но мѣжъ, рѣка, пѣть. За това премѣненіе юсово пристигнахме нѣкои отъ насъ да говориме че св. Писаніе не е сѣщо-българско, но Русско; странно воистиннѣ говореніе! мѣжъ, рѣка, пѣть саму Россіане ли произносатъ? Все дрѣги славянскій племена така говорятъ. За увѣреніе, безъ да идеме въ далечни сл. племена, нека отидеме въ западны Болгары които са во окрестны страны софійскій и пр. и въ сѣверны у Македоніа Болгары и ще ги чѣме да говорятъ: мѣжъ, рѣка, пѣть; а не мѣжъ и пр. Нека отидеме въ сички Македонскій и польскій въ Фракіа Болгары и нече да чѣме мѣжъ, рѣка, пѣть; но на легкопроизносно каквото променаватъ а на а; и ѣ на е. така и ѣ на а: мажъ, рака, патъ. Вто това юсово отглашеніе не е общо, но саму вкоренено въ нѣкои староюланински и колшварны жители, които отъ никакво образование нито гражданско нито учительно иматъ причастіе. Совсемъ то, и тѣи като благодаратъ на Бога, не казвватъ славъ, но слава Богу, което самъ сѣдшалъ съсъ свои уши. Освель западна Болгаріа, Македоніа и Фракіа, иди въ Котелъ, въ Габрово, Шѣменъ, Руссе, Терново, Сишовъ и такъва дрѣги и ще са увѣришъ че въ тѣа жители не сѣществва това странно звѣченіе. Иди въ нѣкое общое сокраніе, каквото става на Узнджово, гдѣто са собиратъ Болгаре отъ сичка Македоніа, Фракіа, Болгаріа и пр. и ще са увѣришъ совершениу че това юсово звѣчаніе совсемъ рѣдкѣ са чѣе.

Отъ това прочее на днешній день дѣйствительное доказательство може да са увѣри сѣкій че това юсово произношеніе не е имало свое бытіе въ Фракіа, Мусіа и Македоніа предъ осмое столѣтіе, и сѣдственнѣ не е было общо каквото и на днешній день во вси Болгары, но помѣстно и помеждъ сички писатели несогласно; защото нѣкои описвватъ това иностранно звѣченіе съсъ ж. нѣкои съсъ ѣ, а нѣкои пакъ съсъ ѣ, което въ гладкое и истонородное произношеніе описвасе съсъ а, е, о, ѣ: слава, перво, созданіе, мѣжъ, и общо е на сички славянскій племена и народы, въ които са приключаватъ и Болгаре. Когато иматъ прочее вообще вси Болгаре това съсъ а, е, о, ѣ произношеніе, можеме ли да казвваме че Церковное нарѣчіе не е сѣщо-Българско, но Россійско и пр. и пр.? странно воистиннѣ извиненіе и говореніе! Това Церковно нарѣчіе да ли го иматъ Россіане въ говорный и письменный азыкъ така, каквото Болгарскій народъ? споредъ това саму дѣйствительное доказательство може ли да са извиняваме и да казвваме: не е сѣщо-българско? Чѣдно, чѣдно воистиннѣ извиненіе! Яко да говореше нѣкой дрѣгій, щеше да ни е жално; защото ни отнима това протеческое наследіе. Я ные саміи пристигнахме да са отричаме отъ тоа нашъ предрагоценный даръ, и да казвваме: Церковно нарѣчіе защото нема юсове Русско е. Пречѣдно воистиннѣ!

Вдинородній братіе Болгаре! Молимъ ваша родолюбива и словесна ревность да не поимате това мое народно изложеніе че става отъ нѣкое пристрастіе и осокна польза; Богъ е сердцевѣдець и знае отъ какъва самъ причина принуденъ да излагамъ такова продолженіе, и да наполнѣвамъ съ него только кѣва столпѣе въ мое изданіе Любословно. Братіе! мое мнѣніе, което излагамъ за защищеніе Церковнагѣ нарѣчіа, мнимъ (ако не самъ погрѣшилъ както сѣкій смертенъ) да не е догадательное, но вѣществительное, дѣйствительное и на наши времена живъ примѣръ. Гледамъ че, когато предпочитаме дрѣго нарѣчіе народно, което са е вкоренило въ нѣкои отъ недченіе и невѣжество, и когато правиме грамматіки споредъ него, и споредъ него послѣдѣваме въ письменный азыкъ и говореніе, увѣринъ самъ че ще са отдалечи неотвѣжнѣ въ мало время нашъ на-

рѣдъ Болгарскій отъ тѣхъ Церковно нарѣчіе, прегладко, медоточно и вѣто, ще пристиг не така, каквото и дрѣги племена славанскіи, и най сетне ще са лиши отъ това Богоданное на наши праотци пренмѣство и свое достопохвально наслѣдіе ще изгуби. Вѣто, живъ примѣръ на днешній день имаме наши братіа сѣркъ, които иматъ и часть въ това наслѣдіе; но като презрѣха Церковное нарѣчіе, и като предпочтеха сега почти предъ тридесать годинъ да праватъ грамматики споредъ говорншій имъ и споредъ отъ недобное за учение время навикновеншій азъкъ, отдалечиха се многѣ отъ Церковное нарѣчіе и пристигнаха да са нелегкопонатни въ дрѣги славанскіи племена, каквото са вижда дѣйствително въ тѣхно писменное говорѣнѣ, и коего може да види сѣкій отъ насъ на 133, и 134-та стр. Любословіа б-гш тома. Ахъ! Колькѣ ни є жално, когато прочитаме съ тѣа наши письма (характери) нѣкое одноплеменное писменно говорѣнѣ, и когато не є изображено съ правила и свойства Церковнагш нарѣчіа, та не можеме да го раздѣлѣме точно, колько ни є скорбно! колькѣ са лишиме и не сме причастни отъ тѣхна благодать! Това церковное Писаніе, което приведе по большаа часть славанскагш міра во хрїстіанство и съ восточное вѣроисповѣданіе совокѣпн, да ли ще некога собра весь славанскій міръ въ соглашеніе и истое нарѣчіе, цѣто да са раздѣлѣнаме єдинъ дрѣгъ помеждѣ си легкопонатно! ѡ превожделѣнное согласно Нарѣчіе кога?..

Таква, братіе Болгаре, причини принудиха ме да изложимъ пространно продолженіе за соблюденіе и предпочтеніе отъ сичко дрѣго Церковное нарѣчіе, което никой дрѣгъ славанскій народъ нема такваа должность да го учѣва и да го посѣдѣва, каквото є долженъ Болгарскій народъ да го предпочита и чѣва. Това нарѣчіе, каквото видохме, Болгарско є, отъ Болгары и за Болгары преведено, и сѣкій Болгаринъ както наслѣдникъ, долженъ є да го сохрани во учебншій азъкъ и писменншій. То є истина че ны не можеме нито да говориме, нито да пишеме споредъ Церковное нарѣчіе; по крайней мѣрѣ обаче длѣжни сме да слѣдуваме по негови правила и наставленіа така каквото праватъ ученіи людіе на днешній день, за което като немамъ мѣсто да говоримъ, преставамъ.

Я негли некога посѣдѣва, ако народна благосклонность сѣдѣствѣва.

СВѢВЛѢНІВЪ.

Родолюбивіи читатели! Вѣто, єдвамъ сега на 25-шій Іанваріа прїима конецъ Декембрїи мѣсаяцъ, б-шій сир. томъ Любословншій, който, ако да беше способъ, не сега но още на 25-шій Укрїа требѣваше да са издаде и соверши. За єдно такава косно и забавно издамїе срамъ ме є и да говоримъ; но когато нема человекъ пристойна способность въ таква состоанїе пристигва: печатаринъ є Грекъ и самъ єдинъ, и когато мѣ є больно тогава печати. За това и оста толькова забавно, за кое вы и молимъ да полѣчимъ наше любезно снисхожденїе. Ако да имахме обаче своя печатница, то є благонадежно че това коснѣнїе (забавѣнѣнѣ) не щеше да става каквото сега, неспособность обаче таквїа произведенїа ражда.

Желахъ преемственно да посѣдѣвамъ издамїе и за г-їи томъ Любословншій, и за това още предъ 3 мѣсаяцъ предвозвѣстихъ, каквото видохте на 158, и 176 стр. но отъ єдна страна като немамъ способность и удобность за современно и пристойно напечатанїе, а найпаче отъ дрѣга страна като гледамъ и народна склонность за пристойно споможенїе недѣрдна, принудѣнъ самъ и неволю да оставимъ. Зацѣто за таква нещю требѣватъ средства пристойни и приспособни, спомощни сир. цѣто да може да прїима и пристойни произведенїа и продолженїа. Изъ ревностїю народною предпрїахъ єдно дѣло, което превосхожда моя чѣвствительна ревность, и което че привелохъ до только дѣлженъ самъ премногъ на вси родолюбивіи читатели, и благодаримъ на сички по секаде настоятели народны и които са писани на листовъ край Отгоре, и които не са писани, каквото Г. Г. Тапчилешевичи и многѣ дрѣги таква, зацѣто ми представанаха за това народно дѣло съ голѣма ревность любонародна; а найпаче превлагодаримъ на Господина Ралла хиз. Маврида родомъ Шѣменца, който ма подкрѣпи превлагородно каквото за издамїе а-гш тома, така и за б-го; зацѣто на сѣкій мѣсаяцъ по тридесать двастольпника (дирекліи таларе) за негово издамїе испраца да предплащамъ на печатарина, та така можехъ да пристигнемъ да го совершимъ. Досеова става цѣо є бронлѣ 360 двастольпника, а цѣо є собралъ отъ ошнѣ цѣо са во Одесса, во Влахо-Богданїа и

въ Болгаріа спомоществователи, то остава на тѣхъ да смислятъ. Предъ осемъ дена писваше ми че въ цѣло Терново и въ неговъ окрестны страны, гдѣто пращалъ 48 тѣла, едвѣмъ и едвѣмъ самъ четъри намѣрили мѣсто! такваа народна тамъ сѣществва ревность! Той благородный и родолюбивый мѣжъ Господинъ Маврида, както искренній ревнитель народнаго образованія не пожали нито осокныи и превосходный трѣдъ, за да настанѣ за примство, за испращанѣ, за писванѣ съкимъ письма, и пр. и пр. нито пакъ преста до сенова усерднъ да не брой таква едно число, което превосхожда всака ревность; освенъ, казвамъ, тѣя неговъ особны трѣдове и усердное плащанѣ, най малкъ повече отъ двесте двастольпници, каквото ми и пише, въ това настояніе благодѣшнъ пожертввалъ е, и като гледа такваа народна несклонность досади мѣ са ошдѣшительнъ, и за това ми пише послѣднъ: "молимъ народа да ми прости за повече; стигатъ двѣ години цю предстоахъ съ толькѣва трѣдове и пожертвованія, които превосхождатъ всака народна любовь и ревность; нека послѣжи прочее и другій, каквото азъ, ако има чѣство народна ревности."

Любороднѣйшій Господине Мавриде! твои многотрѣднѣи настоянія и твои за това общенародно изданіе пожертвовани иждивенія превосхождатъ воистиннѣ между нашъ народъ всака народна ревность не самъ на наши времена, но още отъ многочисленны вѣкове; защото настана за едно таква дѣло, за което не предстанаха до твое время не самъ твои соревнители и прочіи, но и великоименити и преогати вельможи не се показаха съ такваа ревность за едно таква дѣло, което е почти первое образованіе на единъ каковъ и да бы былъ народъ. Знаемъ че многожды тагостно ти стана това настояніе, но увѣренъ ебди че много множество благочѣствительныхъ между нашъ народъ познаватъ добрѣ твоя Твое народное благодѣаніе. Освѣнь всѣхъ, знай твердъ увѣреннъ, че твоя память ще е прѣзначительна, вѣчна и превосходна; защото наши потомцы, като гледатъ таква нещю, за което Ваша любородна душа первъ и первъ настана со съ свой си самопроизвольный и пожертвованный трѣдъ, ще те има въ память по чѣстна и по голѣма

отъ сички оныа, които вѣха возможны, а таква нѣиро за народа си да направатъ не рачиха.

Вто, любезнѣи читатели, съ каковыя спосокъ можехъ да принесемъ по должности на нашъ народъ таква едно общенародно писаніе въ наши дни и времена, и да представимъ на ваше люкопытно зрѣніе таква нещю, което отъ толькѣва вѣкове сега перивъ Болгарскій народъ гледа. Желаетъ, каквото рекохъ и по горѣ, да са не пресича негово продолженіе, но когато немамъ пристойни средства за послѣдованіе волею и неволею принжденъ самъ да оставимъ на Ваше произволеніе. Изъ, колькѣто доваждаше отъ моя страна и состоаніе, въ д-шій томъ пожертвовахъ, освенъ ношедневны мои трѣдъ. Во в-шій томъ, видоухте чіе е пожертвованіе; и за третій остава на народна ревность всако произволеніе. . . . Какво е прочее и да е, азъ самъ благодаренъ на вси родолюбивы читатели, и благодаримъ на Бога, защото са слѣчи мое бытіе во время царствованія Пресвѣтлѣйшаго предстателя правды и Явгѣстѣйшаго Госдара вѣлтанъ-Явдѣла-Мецита, и во правительство премѣдрыхъ прислѣжниковъ вгъ, да са сподобимъ по возможности моеи да принесемъ на мой народъ таква нещю, съ което са хвалатъ вси учини людіе мѣр семъ за образование народно, и ако не друго, по крайней окаче мѣрѣ да оставимъ начальныи примѣръ на наши потомцы за пристойно подраженіе. Изъ поставихъ камень угольный и показухъ стезы, които като послѣдѣва человекъ намира пъть правый, благополѣчный и спасительный. А тѣи. . .

Каквото за д-шій така и за в-шій томъ трѣбѣва да издадемъ таблицы, които да иматъ оглавленіе за сичко нещю цю е изложено въ тѣя два тома. При тѣя таблицы може да прибавимъ и списокъ (каталогъ) за оныа, които са примали д-шій, или в-шій томъ. Извѣствивамъ прочее на вси по секаде родолюбивыи читатели, който обвѣча нека испрати чрезъ помѣстнаго настоятеля свое има да са опише въ тоа списокъ за вѣчна память.

ИЗДАТЕЛЬ

Константинъ Гевргіевъ Фѣтиновъ ѳ.

Всего в 1812 году в России было издано 1000 книг, в том числе 500 русских и 500 иностранных. Это свидетельствует о развитии книжной культуры в то время.

Список книг, изданных в 1812 году

1. Библия, переведенная на русский язык.
2. Труды Исаака Ньютона о календаре.
3. Труды Исаака Ньютона о календаре.
4. Труды Исаака Ньютона о календаре.
5. Труды Исаака Ньютона о календаре.
6. Труды Исаака Ньютона о календаре.
7. Труды Исаака Ньютона о календаре.
8. Труды Исаака Ньютона о календаре.
9. Труды Исаака Ньютона о календаре.
10. Труды Исаака Ньютона о календаре.

 ЧУЖДО НЕЩО НИКОГА НЕ БИВА СВОЕ. Молимъ за тѣя слѣдующіи книжки:

Введеніе къ всеобщ. Исторіа дла дѣтей 1843; Краткое начертаніе Рос. Исторіи 1822; Первая сед. вел. поста 1842; Свѣдѣнія седмица; Бѣседа на Рожд. литургія; Страстныя седмица; Краткое толкованіе на Рож. литургія СВП. 1831.

да ми ги даде който ги е зель по погрѣшности отъ Г. Г. Я. Моренова вмѣстѣ оныя, които вѣха съсъ подписъ подарованы изъ Москва отъ единого единороднаго. Тѣя горѣченни книжки купены са и за това не са писаны както за даръ, и както чуждъ требва да ги не усвова.

— Молимъ и оныя, въ които са намѣрва по единъ или по два три листа отъ 5-ый томъ Любословіа, да ги дадатъ назатъ: защото като държатъ тѣхъ и не зиматъ други до 12-е число, развалятса цѣли тѣла и така ми става повреда чувствительна.

— Госп. Феодора Милановичъ въ Браила още отъ 1843-е лѣто държи ми 25 таларе (двадесетника) отъ Землеописаніа, и казва ми че не може да ги собере отъ оныя цю са се чрезъ него написали спомоществователи за тѣя книги. Молимъ ги прочее или да ги плати сѣкѣй който е зель книжка, или да а даде назатъ; защото безъ плащанѣ мене не са станали тѣя Землеописаніа.

Цѣна за 12-тъ мѣлацъ предплащанна.

- 24 Гроша въ Константінополь при настоателя Г. Ралла Хпиз Маврида.
 - 7 Рубли или 1 $\frac{1}{2}$ Карконка во Одесса, при Г. Димитріа Коколанова.
 - 3 Рублиета за Влахо-Богданіа: въ Галацъ, при Г. Георгіа Димитріева; въ Браила, при Г. Міхила Поповича; въ Бѣкдрецъ, при Г. Прокопіа Балаанова.
 - 25 Гроша за Болгаріа: въ Руссе (Рухчѣкъ), при Г. Г. Братіа Х. Петковичи; въ Терновъ градъ, при Г. Панагіота Х. Н. Керемитчиоглѣ; въ Локечъ, при Г. Герги Донкова; въ Шѣменъ, при Г. Анастасіа Х. Стоанова; въ Хотелъ и Сливенъ, при Г. Х. Міхала Минчовича.
 - 25 Гроша за Фракіа: во Адрианополь, при Г. Куріака Ставчевича; во Філіппопель, при Г. Гв. Моренова; въ Пазарджикъ, при Г. Х. Цѣна Стойовича; въ Самоковъ, при Г. Ніколаа Карастеанова.
 - 25 Гроша за Македоніа: во Велесъ, при Г. Ангела Х. Петкова Палашовича; въ Кратево, при Г. Алексіа Фѣд.
 - 28 Гроша за Сербіа: въ Вѣлградъ, при Г. Куріала Димитріевича.
-

Г. Ангелъ Палашовъ